

ACC. N:R M. 15993: 1-15.

Landskap: *Småland* ..... Upptecknare: *Ingeborg Johansson, Markaryd*
Härad: *Sunnerbo* ..... Berättare: " " "
Socken: *Markaryd* ..... Berättarens yrke: *husföreståndarinna*
Uppteckningsår: *1963* ..... Född år *1898* i *Skinnerud*

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Ik och skötsel (enskilda skogar) s. 1-15. Lu F 122

17/7-63

Skriv endast på denna sida.

Skogsskötsel

Ingen av bygdens äldre personer kan erinra sig, att det någon gång före år 1910 varit tal om någon skogsodling, liknande den som förekommer i närvarande tid. Det är frågan om att jag själv var med om den första skogsplantering, som förekom här i bygden. Is 1911-1912 gjordes här, och i närgränsande byar en omfattande skogsplantering som har givit ett utomordentligt resultat, och just i närvarande tid, har man börjat avverka den drygt femtioåriga skogen som vi skolbarn med svett och nöda planterade. Att barn då för tiden (i tio- tolvårsåldern) var i stånd att prestera en hel del, det ser man tydligt och de togo ingalunda någon skada härav. Under flera år var det brukligt, att avsåtta fyra dagar under vårterminens första vecka i maj för skogsplantering och att detta var en engångs

Sug 122

avkoppling för såväl lärare som barn bekräva
jag väl inte understryka. Vi riktigt längtade efter
 dessa dagar, och menade att bättre kunde man väl
 inte kombinera nytta och nöje. Att det var något
 strängt att handtere kacken åkte vi inte, helst om
 läraren eller plantören gav ett berömmande ord
 i förbifarten, då tyckte vi, att det var lön för mödan.
 Alla fyra klasserna i folkskolan fingo vara med om
 detta ärovlige arbete, och var och en skötte sin syssla,
 under lärarens uppsikt. De minsta flickorna
 skulle så frö och drampa ned, / det förekom endast
 frö vid skogsplantering på den tiden, / och mer än
 sex a fyra frö i varje hål fick inte förkomma.
 En linna med påsydda leppar, ungefär en och en
 halv m. ut, mellan varje, härades upp och vid
 varje lapp skulle hålen grävas, om än marken
 var aldrig så oländig. Då alla voro blara flyttades
 linan fram en och en halv m. ut, och på detta sätt

höll man på till hela det kalkuggna stycket
var färdigplanterat.

Arbetet försiggick helt efter skoltidens plan, med
fem timmars arbetstid och tio minuters rast
varje timma. Till 3 var dagsarbetet slut och
alla spöbarnen skulle samlas på gården och
bjudas på kaffe och kakor, och detta var kanske
lind det minst roliga erinrar jag mig.

Lönningen som ränkades för arbetet var 25 öre
om dagen, alltså 1 kr för fyra dagar, och detta var
också allt som gårdägaren hade att betala.

Övriga utgifter för planteringen, såsom lön till
plantören, fraktkost hade man kostnadsfritt.

3
Då voro väl markägarna här i bygden var det
endast bonägårdar som fingo skogsplantering
på ovannämnda sätt, nöjde och belättna och
tacksamma för hjälpen! Nej fräntom i regel
knorrade man över detta tvång, och menade,

att det gjordes intrång på den enskildes rättighet.
Samma vid samma tid, hade inte skogen så stort värde
och det är möjligt, att man var inte helt främman
ifrån den tiden, då man ansåg, att det var fördel-
aktigt att kalkugge etc. skogsområde, bränna
träden och göra svedjeland, för att få en överslag
att odla säd på. Vi vet emellertid, att man då för
tiden för familier - sextio år sedan ansåg öker-
jorden mera värd än skogen, och menade som
så: skogen sköts själv, och nödiga bevis och
kostnader för densamma bör man inte gå in
på. Dessutom utgjorde ju planteringen ett
hinder för skogsbetet, och man kunde inte till-
goda-göra sig detta på samma sätt som tidigare, vilket
lär vara en av orsakerna, att man i regel var
så avogt inställd till all skogsplantering.
Naturligtvis fingo bönderna ingårda andra
områden för bete åt djuren, och detta hade till

följd, att det varit en indragning av den vackra
högnadsarealen, och sådant tyckte man alls inte
om på den tiden.

Men allt eftersom tiden led, och de vackra barrträds-
plantorna växt fick man en annan inställning
till skogsplantering. Det var nog ändå inte så
bestämt med det där planterandet, det kan bli en
en god tillgång för barn och efterkommande.
menade man mer, rätt allmänt bland mark-
ägarna. Nu hade det också kommit så långt,
att skogen hade fått ett helt annat värde än
tidigare och man väntade nämligen, att skol-
barnen finge utföra denna syssla, liksom förut.
Fram till år 1920 anlätades denna arbetskraft
vid skogsplantering, men just vid denna tid
övergick man till ett annat system härvidlag, och började
laga dagsverkar, för mat och dagspeng. Vidare skulle
5 det nu sättas planter i stället för frö, och därför

måste man anskaffa nya redskap, som lämpade sig för att riktigt upplunkra jorden, så de spåda plantorna. Tidigare hade man använt en vanlig potatishacka men numera skulle planteringshackan vara något bredare och dessutom vara försedd med en s.k. korp, med vilken man behändigt kunde bryta upp sten och rötter som så behövdes. Hade markägarna hitintills varit så goda som skönade för kostnader för skogsplantering så var det inte fallet numera, det blev utgifter för arbetslön plantor och mera sådant. Om missnöjet då och då gjorde sig gällande hos markägarna när skogsplanteringen på vären var aktuell så må det vara förlätligt, antagligen fanns där inga pengar i kassan och dessutom skulle skogsplantering en försigga samtidigt med vårbruket, vilket ansågs mycket betydelsefullare på den tiden. Nu var det emellertid inte möjligt, att för den besvärliga

planteringen låta den mogna skogens slå skure-
sånt förkom också i något fall. Det berättas att en
skoghandlare kom en gång till en markägare för
att titta på den vackra skogen och eventuellt köpa
den samma. Från så borden "ja, här tänkt i läsen
stam, där blev så bra stekketrä i en". Men säker-
ligen var det de där efterräkningarna med plantering,
skatt och dylikt, som inte föll honom i smaken.
På den tid det här är fråga om alltså 1910-1930
var det mest brukligt här i bygden, att man sålde
store områden mogen skog på rot, och man
kunde vara så generös ibland, att man gav skog-
handlaren flera års avverkningstid.

På senare år, har man emellertid gått in för en
annan saktik, då det gäller att avyttra skog. På begäran
kommer skogskötaren en vacker dag och stämplar
de träd som passar till avsalu, men även till
7 husbehovskuggning och här man memera saktbenning

hjälp, man tänker naturligtvis som så: har man
antidat en expert härvidlag, så skall väl ett gott
resultat uppstå, såväl att man får fram bästa
beskaffenhet av virke, som att skogen icke blir utsatt
för onödigt skövling. Här i bygden, lär det inte vara
mera än fugoferus är som man allmänt använder
stämpelingshjälp, och som alltid har väl någon
mera framstående markägare gjort uppslaget, och så
har man efter hand följt efter, det brukar gå så.
Om en markägare nu för tiden skulle komma
på idén, att själv gå ästad att stämpla skog till
avsalu, skulle han anses vara efter sin tid, och
sådant sätter man inte ut sig för. Inte ger man sig
keller till att avverka skog utan stämpling, det
vore inte på sin plats, så är man lojal och finner
sig i föreskrifterna.

8. Dessutom inser man allmänt bland markägare, att
det är ingalunda riktigt, att spara mogen skog i det

oändliga, såsom de gamla voro invaggade uti,
utan re^o snart penningbehov inställer sig litur man
till den mogna skogen som är, vad någon sagt: en
"outomslig källa" att ösa ur. Detta är nog riktigt,
fastän något överdrivet, men det är fakta, att skogen
äroste minst i närvarande tid är en utomordentlig
tillgång för denna bygdens folk, som med all rätt kan sägas
hava skogsbruk som huvudnärings.

Utän tvivel, är det skogsvårdsstyrelsens förtjänst,
att markägarna genom propagande erhållit
en sådan insikt i skogskötsel, att man kan
ärligen arbeta och sälja skogsprodukter för
husets utgifter, som kan vara nog så dyra ibland.
Mer än en gång, har man hört ett uttryck som:
"var skulle en få se de, om en inte hade den väl-
sainade skåven i sig, se de, när de råttel knibit."
Alltså är skogen en inkomstkälla som man förstår
att värdera och särskilt på senare år, börjat

värda och sköts på bästa sätt. En förskäm dig gallring
ärligen, är enbart till nytta heter det dy här genom
för småskogen en bättre utvecklingsmöjlighet. Har
så skogsvårdsstyrelsen satt sin stämpel på trädet, ja
då svekar man inte, utan överker efter alla Konstens
regler. Så länge skogsägarna själva skötte gallringen
siktade de alltid på de största träden, som gav bra
evaluta för tillfället, antingen virket var avsett
för husbehov, eller till avsak. Tydligen hade man
ickodan kännedom om rationell skogsvård som
vår tids skogsägare har, och vi ser alltså, att upplysningen
på detta område har varit till stor betydelse, det heter
ju att "man skall lära så länge man lever."

Att överka skog till husbehov förekommer numera
endast i mindre utsträckning. Is det frågan om
ett nytt bygge, eller en större reparation, så är det
givet, att man skaffar virke från den egna skogen,
10 men för det första byggs det inte så mycket på landsbygden.

i närvarande tid, och dessutom har man behövt
sätt tillgå, om det endast gäller mindre repara-
tioner vid gården. Tidigare var det helt annor-
lunda i fråga om husbehörsövervakningen, då hade
man inget annat val än att överlämna skogen till
byggare, och att man högg både timmer och stockar
på gammaldags vis det veta vi bestämt.

Flugga timmer, var inte sällan som helst kompetent
till, möjligtvis byggnadsarbetaren, som ofta betecknades
för "timmerman". Elfjäst var timmerhuggning ett
yrke för sig själv och många timmermän från
andra socknar, var sysselsatta med timmer-
huggning ett par år, närmare bestämt, åren
1914-1915 då en av de största skogsgårdarna
i våra bygder såldes till en skogshandlande och
denne i sin tur överkade så att säga "rubb och
skubb", träd intill sex tum i brösthöjd. På ett
sådant sätt skötte man skogen på den tiden,

ganska allmänt här i bygden. Det var också vid denna stora skogsavverkning man fick första uppgiften till huggning av massaved, ty även sådana produkter levererades i stor utsträckning från nämnda skogsområde. I början ville man inte allmänt gå in för denna metod, det ansågs för slöseri, att förstöra vackra skog för sådant ändamål, men eftersom tillfället var så gunnsamt, med leverans och dylikt, kunde man inte motstå i längden, utan gav sig för propaganda och snart var denna avverkningstaktik en verklighet för denna bygd. Men som helst med några avnå av skogsarbe kunde hugga massaved, och det var inte svårt att få arbetskraft vid tiden omkring 20-talet.

19. Men var man riktigt bränd på det där systemet att sälja stora skogsområden på rot, utan man började man att överha årligen och att det i huvudsak var massaved som levererades, det minns man tydligt.

Visserligen har det varit någon anmärkning på leveransen vissa år sedan dess, men de båda bruckerna Stommarås och Tinsfors har på dessa snart femtio åren (man levererar ännu massaved fast inte i så stor utsträckning) köpt ofantliga massor av denna slags skogsprodukt från skogarna här i bygden. Skogsbygget utfördes i många fall på den tiden av den egna arbetskraften, men det förekom också ledda huggare, som överhade massaved på ackord. Alltså en viss summa för varje fann, man staplade upp. Ännu i många "skogade" men på gammaldags vis, och redskopen, såg och gvar, fick man själv hålla sig med, även som skalejärn, som också ingick i utrustningen till detta slags bygge.

Skogsarbete befrämjar hälsa och god aptit, uttrycket: "Ät en summa en skänk" användes ofta här då någon har särdeles god aptit. Vi ser i närvarande tid hur unga män har en viss dragning till skogen

och arbete som förekommer där, och med de modernas redskap som nu står till förfogande, undras ingen över det. Givetvis är man tacksam för all den upplysning man fått på senare år angående skogen, dess skätsel arbetsmetoder och dylikt, ty det har gagnat bygden och framför allt närbovarna. Skogsdagar har förekommit här och var, vi tror att det är omkring fjugo år sedan man första gång var med om en sådan skogsdag här i grannbyn, och sådana dagar har säkerligen haft sin stora betydelse.

Förigf. tidigare hade man näml. läns-skogsvaktarens kontroll över våra skogar. Den som arverkade omogen skog var skyldig att plantera, och detta är ju enbart att värdesätta, fast man var av annan mening för omkring fyrtio år sedan.

På trettio-talet började en del skogsägare (långt ifrån alla) att ansluta sig till skogsägareföreningen, och man erinrar sig att det var en framstående

lantbrukare Erik Bränalt som tog initiativet.
 Det är givet, att även denna sammanslutning också
 varit till gagn, man fick härigenom en kund som
 betalade högsta värde och dessutom erkändes
 produkterna vid bilväg, som också var ett stort
 plus för markägarna. Ungefär på samma sätt
 tillgär det i närvarande tid, beträffande övervakning
 och saluföring av skogsprodukter av de olika slag.
 Ett utnyttja skogen som betesmark det är numera
 "ett mindre blott" det är nämligen många år sedan
 det var aktuellt. Ett deltagande övergavs var av flera an-
 ledningar, utom den tidigare nämnda (man var
 rädd om skogsplantorna) började man inse, att
 avkastningen av sådant bete var alldeles för usel och
 ett annat skäl var, för mycket tidspillan att hämta
 hem djuren dagligen. Så förändringen övergick man
 till kullerbete, och det torde vara 30-40 år sedan
 15 man såg djur som skulle bli näras på det snäva betet i våra
 skogar.